

REDACTIONEEL

Onderhandelen en bemiddelen – over de grens

Annie de Roo

Deze vierde en laatste aflevering in het TMD-jubileumjaar voert u mee naar landen buiten België en Nederland. Daarnaast worden wetenschappelijke kaders geschetst waarbinnen mediation/bemiddeling als een van de (vele) conflictstrategieën een plaats heeft en ook kan worden beoordeeld. Aldus wordt in deze aflevering de horizon in twee opzichten verbreed.

Allereerst wordt onze horizon verbreed met een aantal inzichten vanuit de psychologie als wetenschappelijke discipline.

Professor Stéphanie Demoulin, verbonden aan de Faculteit Psychologie van de *Université Catholique de Louvain (UCL)*, gaat in het interview met Alain-Laurent Verbeke nader in op de rol van emoties bij onderhandelingen en bemiddeling, en de noodzaak deze te onderkennen. Ter sprake komen diverse mogelijkheden om daarmee om te gaan, inclusief de soms al te haastig genomen toevlucht die vooral juridisch geschoolde mediators lijken te nemen tot caucus bij ‘emotionele overflow’. Andere boeiende thema’s die de revue passeren, zijn de psychologische druk waar de mediator zelf aan bloot staat onder meer ten gevolge van geslaagde en gestrande bemiddelingen; wat nodig is in de opleiding van bemiddelaars; en over de uitdaging van meer kwantitatief empirisch onderzoek.

Hierna wordt de geografische horizon verbreed in westelijke richting. Men is het er in het algemeen wel over eens dat de moderne, professionele bemiddeling/mediation in de Verenigde Staten van Amerika is ontstaan.

In de bijdrage ‘Amerikaanse perspectieven over onderhandelen en bemiddelen’ van redacteur Alain-Laurent Verbeke, zelf deels verbonden aan *Harvard Law School*, komen drie grote namen uit het Amerikaanse ADR-discours aan het woord: Sheila Heen, Robert Mnookin en Carrie Menkel-Meadow. De lezer kan deze presentaties en discussies met deze gerenommeerde pioniers ook volgen via een drietal video-clips. Deze kunnen via de in de tekst opgenomen QR-codes door abonnees bekeken en beluisterd worden.

Sheila Heen zal bij velen bekendheid genieten als auteur van het boek *Difficult Conversations*. Haar presentatie handelt vooral daarover. Robert Mnookin is als auteur van talloze publicaties bekend. In deze bijdrage ligt het accent op zijn intrigerende boek *Bargaining with the Devil*.

Last but not least: Carrie Menkel-Meadow is een wetenschapper met een buitengewoon brede praktijkervaring. Haar presentatie handelt over de *Future of Mediation*. Over een vooruitziende blik gesproken: niet onvermeld mag blijven dat, dankzij de faciliterende ‘bemiddeling’ van Alain-Laurent Verbeke professor Menkel-Meadow in 2016 een eredoctoraat van de KU Leuven ontving, en professor Mnookin al in 2006 aan diezelfde universiteit de *International Franqui*-leerstoel mocht bekleden.

Annie de Roo

Van de USA naar China is niet alleen een stap van de grootste naar de op-een-na grootste economie ter wereld, maar ook een reuzesprong naar een geheel andere maatschappij en cultuur. De centrale aansturing door de Chinese Communistische Partij werd in de jaren zestig van de vorige eeuw, met de komst van ‘nieuw China’, een onbetwistbaar feit en na de nodige strubbelingen en gevolgen daarvan werd midden jaren tachtig de modernisering ingezet. Hierbij werd de deur geopend voor buitenlandse technologie, maar ook voor ideeën over een modern rechtssysteem. Daarbij zijn er structurele verschillen met het westen blijven bestaan en ontstaan. Zo publiceert het Chinese hooggerechtshof, bij ontstentenis van een systeem van machtscheiding, geen jurisprudentie naar aanleiding van concrete zaken, maar vaardigt het regelmatig opinies uit waarin een wenselijke interpretatie van regelgeving in abstracto wordt voorgeschreven. Nog geen dertig jaar na het begin van de opendeurpolitiek ging China zelf de buitenwereld verkennen met de veelomvattende ‘one belt one road’-strategie, strekkend tot onder meer grote infrastructurele investeringen door China in zeventig landen wereldwijd en de opkomst van China als wereldmacht. De vraag die zich aandient, is wat China zal nastreven op het wereldtoneel – harmonie of verdeeldheid, met name tussen het westen en het oosten? Vooralsnog wenst China zich niet uit te spreken tegen de inval van Rusland in Oekraïne. Deze korte schets van enkele ontwikkelingen in China fungeert als kader bij lezing van de bijdrage ‘*Judicial Mediation and Civil Mediation in China*’, van professor Fu Yulin en Li Jialin, beiden verbonden aan Beijing University.

Zij schetsen een fascinerend beeld van het U-vormig verloop van bemiddeling ten opzichte van rechtspraak gedurende de afgelopen 35 jaar. De auteurs staan ook stil bij de uitdagingen waarvoor de Singapore Convention China stelt.

Het van overheidswege stimuleren van bemiddeling om de druk op de rechtspraak te verminderen is niet alleen een Chinees verschijnsel. Ook in een westers (zij het tegenwoordig semi-Europees) land als het Verenigd Koninkrijk is een dergelijk proces waarneembaar sinds de publicatie van het bekende *Wolf Report*, getiteld *Access to Justice*. Hierover komt in deze aflevering nog een andere gezaghebbende pionier te spreken: Dame Hazel Genn, hoogleraar aan *University College London* en auteur van de invloedrijke studie *Paths to Justice: What People Do and Think about the Law*. Professor Genn, die zelf diverse onderzoeksprojecten naar mediation in Engeland en Wales heeft uitgevoerd, heeft vanuit de sociologie als wetenschappelijke discipline een aantal bedenkingen tegen al te voortvarende promotie van mediation ten koste van rechtspraak. De auteur betoont zich met name begaan met de grote groep kwetsbaren in de samenleving. Deze personen kunnen in onderhandelingen gemakkelijk worden uitgebuit, zonder dat zij zelfs maar beseffen dat zij ook rechten geldend zouden kunnen maken. Haar recente onderzoek naar ‘Health Justice Partnerships’ beoogt hiertoe praktische oplossingen te bieden.

In Nederland heeft het werk van professor Genn navolging gekregen in de opeenvolgende Geschilbeslechtingsdelta’s. Marijke ter Voert, hoogleraar *Empirical Legal Studies* aan de Radboud Universiteit te Nijmegen, licht in een vervolginterview toe hoe die reeks onderzoeken, waaronder ook metingen onder het midden- en kleinbedrijf (mkb/kmo) tot stand zijn gekomen. In het meest recente Deltaonderzoek (2019) is uitgebreider stilgestaan bij mediation. Het gebruik hiervan blijkt sinds aanvang van de metingen in 2003 tamelijk constant te zijn gebleven.

Met deze laatste jubileumaflevering is aan de lezer veel stof tot nadenken voorgezet.

De redactie wenst u veel leesgenoegens, en ziet eventuele reacties van lezers, als steeds, met belangstelling tegemoet.

Het einde van het jubileumjaar 2021 markeert ook het vertrek van Luc Demeyere als zeer gewaardeerd redactielid van TMD. Aan zijn vertrek ligt ook een jubileum ten grondslag.

Luc heeft gedurende 15 jaar, sinds 2006, deel uitgemaakt van onze redactie. Hij is daarmee het op-een-na langstzittende TMD-redactielid en niet te vergeten: het allereerste Vlaamse redactielid. Zijn komst vormde al een vooruitspiegeling van de verbreding van het toenmalige Tijdschrift voor Mediation naar Vlaanderen, in juli 2007.

Luc heeft zich steeds een nauwgezet, kritisch lezer van kopij betoond, en op zijn expertise, die mede gegrondvest is in zijn jarenlange praktijkervaring als advocaat, was het voor de redactie altijd veilig koersen.

De genoemde precisie van Luc gold ook het gebruik van de Nederlandse taal, en ook wat dit betreft zal de redactie hem missen, indachtig het recente nieuws dat (in ieder geval in Nederland) de kennis van de taal onder jeugdigen almaar verder afneemt.

Heel graag spreekt de redactie haar grote dank uit aan Luc voor zijn jarenlange inbreng als kritisch redactielid van TMD.

Luc, het ga je goed!